

Høringssvar Meld. St. 11 (2024-2025): Fagfolk for en ny tid - med høyere yrkesfaglig utdanning

NITO – Norges ingeniør- og teknologorganisasjon er landets største organisasjon for ingeniører og teknologer med over 112 000 medlemmer. Vi representerer arbeidstakere i alle sektorer og over 15 000 studenter.

NITO takker for anledningen til å gi innspill til fagskolemeldingen. NITO anerkjenner behovet for flere fagarbeidere, også med utdanning fra fagskolene. Det er viktig at regjeringen vektlegger en god arbeidsdeling mellom universiteter og høyskoler og fagskolene, slik begge sektorer kan bidra med ulike tilbud i samfunnsutviklingen. NITO mener det er behov for en tydeliggjøring av samfunnets behov og på hvilket utdanningsnivå man trenger økt kompetanse før man igangsetter en videre utbygging av høyere yrkesfaglig utdanning.

Fagskolemeldingen er et godt utgangspunkt for den videre utviklingen av høyere yrkesfaglig utdanning. Dersom høyere yrkesfaglig utdanning skal kunne tilbys på NKR-nivå 6 og 7, mener NITO det er viktig at dette gjøres gjennom to separate søyler. Disse trenger ulike nivåbeskrivelser. Dette er etter vårt syn et viktig premiss for å åpne fagskolene for å utdanne til NKR-nivå 6 og 7.

Fagskoleutdanning og høyere utdanning har ulik egenart. Det er spesielt krav i høyere utdanning at studiene skal være forskningsbasert som ikke finnes for fagskolene. Fagskolene tilbyr studier opptil et halvt år, ettårige utdanninger og toårig høyere fagskolegrad. Ved oppnådd høyere fagskolegrad på 120 studiepoeng får man generell studiekompetanse. Dette viser forskjellen på studiepoeng fra fagskole og fra universitet eller høyskole.

Ingeniørutdanning og fagskoleutdanning

Teknisk fagskole utgjør en stor andel av fagskoleutdanningene. Det er utfordringer med at søkere til utdanning ikke er kjent med forskjellen på teknisk fagskole og ingeniør- og teknologutdanning. Med den økte kapasiteten ved fagskolene og innføringen av studiepoengbegrepet for fagskolene, opplever NITO at disse problemene har blitt større de siste ti årene.

Ingeniørutdanningene i UH-sektoren er forskningsbaserte og praktiske med tett samarbeid med næringslivet. Rammeplanene for ingeniørutdanningen gir klare beskrivelser av kandidatenes kompetanse. Blant annet gir en ingeniørutdanning god kompetanse innen beregninger, som ikke er en del av fagskoleutdanningen.

Høyere yrkesfaglig utdanning på NKR-nivå 6 eller 7 vil ikke inneholde det samme som en ingeniørutdanning. På bakgrunn av dette må ikke de akademiske titlene bachelor og master brukes til fagskoleutdanning. Videre mener NITO at ingeniørtittelen må forbeholdes personer med bachelor- og mastergrad i ingeniørfag i tråd med rammeplanen og studier i høyere utdanning som følger denne.

NITO mener at:

- NITO fraråder innføring av titler som yrkesbachelor og yrkesmaster. Dette vil øke forvirringen om forskjellen på fagskoleutdanning og høyere utdanning.
- Ingeniørtittelen må forbeholdes personer med bachelor- og mastergrad i ingeniørfag.
- Ingeniørstudier tilbys kun i høyere utdanning. Det må tydeliggjøres at teknisk fagskoleutdanning ikke er ingeniørutdanning.
- Bruk av ECTS for høyere yrkesfaglig utdanning må utredes nøye hvis det skal tas i bruk. NITO er bekymret for at det ikke er et egnet system for fagskolene og kan virke akademiserende.
- Det er behov for tiltak for å redusere forvirring om forskjellen på fagskoleutdanning og høyere utdanning.

Rekruttering til realfag

Det er betydelige utfordringer med rekruttering til høyere utdanning i teknologi og realfag. 61 prosent av bedriftene synes det er vanskelig å ansette riktig ingeniørkompetanse, og NHOs kompetansebarometer viser at det mangler 7 450 ingeniører i næringslivet. Dette vil få store konsekvenser for viktige samfunnsområder.

For at flere skal ta høyere utdanning i teknologi og realfag, må flere oppnå gode resultater i realfag i grunnskolen og velge fordypning i realfag i videregående opplæring. Studiespesialisering bør være hovedveien til ingeniør- og teknologistudier. NITO etterlyser regjeringens utredning av tiltak for å styrke rekrutteringen til realfag.

Det er kapasitet på ingeniørutdanningene i dag som ikke benyttes fullt ut. Mange ingeniørstudier preges av svake søkertall, og det er behov for opprusting av infrastrukturen og satsning på fagmiljøene. Det bør i større grad være et mål å kvalifisere flere for eksisterende ingeniørstudier enn å bevilge nye midler til studieplasser ved teknisk fagskole.

Rundt 900 personer begynner årlig på forkurs, realfagskurs, Y-veien og tresemesterordning for ingeniørutdanning. NITO mener det er helt nødvendig at regjeringen løfter Y-veien videre – det vil si overgang fra teknisk fagskole til ingeniørutdanning – som et formelt og nasjonalt forankret tilbud. Y-veien gir en reell mulighet for videreutdanning for fagfolk, skaper flere veier til å bli ingeniør og gjør at man får flere ingeniører med bred praktisk kunnskap.

Overgangsordningene er utsatt i en tid der universiteter og høyskoler kutter i budsjettene, og Høgskolen i Østfold bestemte seg høsten 2024 for å legge ned sine forkurs og realfagskurs. NITO ber om en direkte finansiering av disse ordningene.

NITO mener at:

- Det er behov for tiltak for å styrke realfagene i grunnskolen og sikre at flere tar fordypning i realfag i videregående opplæring.

- Alternative opptaksordninger til og tilpassede ingeniørstudier (forkurs, realfagskurs, Y-vei og tresemesterordning) bør fullfinansieres.

Tilsyn og kvalitet

NITO støtter styrkingen av NOKUT innen høyere yrkesfaglig utdanning, og mener dette er nødvendig på bakgrunn av de tiltakene som nå foreslås for høyere yrkesfaglig utdanning. Det er i dag for få tilsyn ved fagskolene. Dette svekker kvalitetssikringen ved fagskolene og bør rettes opp. Videre er de lange saksbehandlingstidene for søknader fra fagskolene en barriere for videreutvikling av utdanningstilbud.

Med vennlig hilsen

Kjetil E. Lein

President i NITO

Egil Thompson

Generalsekretær